

De Duits-Nederlandse militaire samenwerking.

Een Calimero-effect?

De Duitse minister van Buitenlandse Zaken, dr. Klaus Kinkel heeft de vierde verjaardag van de Duitse eenwording in Den Haag gevierd. Deze keuze was bepaald geen toeval. De recente schokgolffjes in de relatie tussen beide buurstaten waren ook Bonn niet ongemerkt voorbij gegaan. De bloedneus die voormalig minister-president Ruud Lubbers opliep bij zijn pogingen het voorzitterschap van de Europese Commissie in de wacht te slepen, had in politiek Den Haag geleid tot een zekere irritatie over de opstelling van bondskanselier Helmut Kohl. De herdenking van de Slag om Arnhem maakte vervolgens een discussie los over de vraag of Duitsers, vijftig jaar na het einde van de Tweede Wereldoorlog, nu wel of niet in de vaderlandse bevrijdingsvreugde zouden mogen participeren. Ten slotte, maar zeker niet op de laatste plaats, lag Bonn de massale handtekeningenactie „Ik ben woedend”, het protest van de Nederlandse radioluisterraars tegen vreemdelingenhaat bij de Oosterburen, nog zwaar op de maag. Dreigden de Nederlands-Duitse betrekkingen in zwaar weer terecht te komen? Minister Kinkel heeft in zijn Kurhausrede van 3 oktober jl. de „ruis” in de onderlinge betrekkingen gerelativeerd. De relatie is, zo stelde de bewindsman met een

knipoog naar de muziek van Richard Wagner, „besser als sie klingt”. En zakelijk gezien heeft Kinkel het gelijk volledig aan zijn zijde. Op economisch-, politiek- en militair gebied werken de beide buurstaten al sinds vele jaren intensief en vruchtbaar samen. Toch heeft die profijtelijke relatie niet geleid tot een positief Duitsland-beeld. Ook de Duitse bewindsman moest bekennen dat onze betrekkingen het best als „mariage de raison” gekenschetst kunnen worden; uit verstand dus, zonder veel warme gevoelens.

Uit recent onderzoek van de Wilhelms Universität te Münster en de Hogeschool Enschede blijkt dat 57% van de Nederlanders de Duitsers onsympathiek vindt. Ruim 61% vindt ze arrogant, bijna zeventig procent op een vervelende manier overheersend, 56,4% pedant en betweterig en 57% is van mening dat de Duitsers gespeend zijn van elk gevoel voor humor. Een op de drie Nederlanders is beducht voor de macht van de Duitsers, vooral op economisch gebied. Oordeelden de Nederlanders negatief over de Oosterbuur, omgekeerd blijken de Duitsers veel positiever over het land van Frau Antje te denken.

In eerste instantie is men geneigd het negatieve Duitsland-beeld te relateren aan de last van het verleden, aan de verschrikkingen van de Tweede Wereldoorlog. Toch passen hier twee relativerende kanttekeningen. Opmerkelijk is namelijk dat de Nederlandse jongeren tussen vijftien en negentien jaar, die zelf de oorlog niet hebben meegemaakt, nog kritischer in hun oordeel over de Oosterburen zijn. Dat was de schokkende uitkomst van de Clingendaelenquête uit 1993, die verder aantoonde dat het met betrekking tot de kennis van Duitsland en de Duitsers bij de Nederlandse jeugd bedroevend gesteld is. Vooroordelen en misvattingen hangen – ook dat blijkt uit recent onderzoek – samen met de algemene ontwikkeling en het opleidingsniveau. Hoe lager de opleiding, hoe sterker de antipathie; het vooroordeel als zwaktebod. In de tweede plaats moet worden opgemerkt dat veel van de vooroordelen al ruimschoots voor de Tweede Wereldoorlog bestonden en dat zij nauw samenhangen met het nabuurschap van een grote en een kleine staat. Zo heeft de Duitse historicus Horst Lademacher aangetoond dat met de opkomst van de Duitse eenheidsstaat in het midden van de vorige eeuw er een verwijdering tussen Nederland en Duitsland op gang kwam. De eens machteloze lappendeken van staatjes ontwikkelde zich tot grote mogendheid en dreigde het trotse Nederland econo-

misch te overvleugelen. De asymmetrie leidde aan deze kant van de grens tot een soort „Calimero“-syndroom.

Met de Duitse eenwording is de asymmetrie alleen maar verder versterkt. Opwellingen van politiek-psychologische gevoeligheden in Nederland jegens Duitsland zullen zich dan ook in de toekomst blijven voordoen. Zij zijn immers inherent aan de betrekkingen tussen een klein land en een machtiger buurstaat. Wel kunnen betere kennis en persoonlijke contacten helpen om de ergste vooroordelen op te ruimen.

In 1995 zullen honderden Nederlandse militairen hun Duitse collega's in een nieuwe „setting“ persoonlijk leren kennen. Zij zullen samenwerken in het Multinationale 1 Duits-Nederlandse Legerkorps. Een legerkorps dat door minister Kinkel is aangehaald als voorbeeld hoe verregaand de samenwerking tussen de twee buurstaten is. Een Legerkorps overigens dat niet uit liefde, maar uit noodzaak is geboren. De politieke wens tot hechte verankering van het „nieuwe“ Duitsland, de bezuinigingsdruk in beide landen, alsmede de militaire wens om ook binnen de afgeslankte KL operationele kwaliteit te waarborgen, hebben geleid tot dit nieuwe experiment in de Duits-Nederlandse samenwerking.

Wil het Multinationale Legerkorps tot een succesverhaal kunnen worden, dan is het raadzaam niet te snel voorbij te gaan aan enkele lessen die uit de Nederlands-Duitse betrekkingen kunnen worden getrokken. Pariteit, zowel nu als in de toekomst, lijkt een basisvoorwaarde te zijn. Een niet gelijkwaardig partnerschap zal onvermijdelijk het „Calimero“-syndroom

activeren. Dit werkt ontwrichtend binnen een geïntegreerde staf, omdat, – zoals de Duitse filosoof Christian graf Von Krakow heeft verwoord – in dergelijke omstandigheden men aan de ene kant „gemakkelijk overgaat tot lompe onwetendheid en schouderkloppende superioriteit“, en „aan de andere kant compenseert men het kleiner zijn met de veronderstelling meer van vrijheid, gelijkheid en tolerantie te begrijpen“.

Daarnaast lijkt het gewenst dat de militairen van de geïntegreerde staf een goede handreiking krijgen waar het de cultuur, de werkwijze en historische achtergronden van de collega's betreft. Een dergelijke kennis, tezamen met militair-technische professionaliteit, kan begrip voor de ander kweken, en zo de samenwerking op de werkvloer ten goede komen en mede tot een geolied Legerkorps leiden.

Het verdient in dit verband ook aanbeveling na te gaan of niet meer Nederlandse militairen in Duitsland opleidingen zouden moeten volgen, en omgekeerd. Naast vaktechnische kennisvermeerdering en mogelijke efficiencywinst in de opleidingssfeer zouden de betrokkenen vertrouwd raken met de bedrijfscultuur van de Bundeswehr.

In 1995 zal een boeiend experiment in Nederlands-Duitse militaire samenwerking van start gaan. De redactie wenst de eerste commandant, Luitenant-generaal R. Reitsma en zijn Duits/Nederlandse staf veel wijsheid en krijgsmangeluk toe om een pragmatisch gekozen model van samenwerken, uit te bouwen tot een slagvaardig veiligheidsinstrument.

